הכא נמי איכא נצויי אביו ונצויי רבו: פוחח פורס על שמע וכו': בעא מיניה עולא בר רב מאביי קטן פוחח מהו שיקרא בתורה אמר ליה ותיבעי לך ערום מאי טעמא לא משום כבוד צבור הכא נמי משום כבוד צבור: סומא פורס על שמע וכו': תניא אמרו לו לרבי יהודה הרבה צפו לדרוש במרכבה ולא ראו אותה מימיהם ור' יהודה התם באבנתא דליבא תליא מילתא והא קא מיכוין וידע הכא משום הנאה הוא והא לית ליה הנאה ורבנן אית ליה הנאה כרבי יוסי דתניא א"ר יוסי כל ימי הייתי מצטער על מקרא זה והיית ממשש בצהרים כאשר ימשש העור באפלה וכי מה אכפת ליה לעור בין אפילה לאורה עד שבא מעשה לידי פעם אחת הייתי מהלך באישון לילה ואפלה וראיתי סומא שהיה מהלך בדרך ואבוקה בידו אמרתי לו בני אבוקה זו למה לך אמר לי כל זמן שאבוקה בידי בני אדם רואין אותי ומצילין אותי מן הפחתין ומן הקוצין ומן הברקנין: **מתני'** כהן שיש בידיו מומין לא ישא את כפיו ר' יהודה אומר אף מי שהיו ידיו צבועות סטים לא ישא את כפיו מפני שהעם מסתכלין בו: **גמ'** (א) תנא מומין שאמרו בפניו ידיו ורגליו אמר ר' יהושע בן לוי ידיו בוהקניות לא ישא את כפיו תניא נמי הכי ידיו בוהקניות לא ישא את כפיו עקומות עקושות לא ישא את כפיו אמר רב אסי חיפני (ובשיני) לא ישא את כפיו תניא נמי הכי אין מורידין לפני התיבה לא אנשי בית שאן ולא אנשי בית חיפה ולא אנשי טבעונין מפני שקורין לאלפין עיינין ולעיינין אלפין אמר ליה רבי חייא לר' שמעון בר רבי אלמלי אתה לוי פסול אתה מן הדוכן משום דעבי קלך אתא אמר ליה לאבוה אמר ליה זיל אימא ליה כשאתה מגיע אצל וחכיתי לה' לא נמצאת מחרף ומגדף אמר רב הונא זבלגן לא ישא את כפיו והא ההוא דהוה בשיבבותיה דרב הונא והוה פרים ידיה ההוא דש בעירו הוה תניא נמי הכי זבלגן לא ישא את כפיו ואם היה דש בעירו מותר א"ר יוחנן סומא באחת מעיניו לא ישא את כפיו והא ההוא דהוה בשיבבותיה דרבי יוחנן דהוה פריס ידיה ההוא דש בעירו הוה תניא נמי הכי סומא באחת מעיניו לא ישא את כפיו ואם היה דש בעירו מותר: ר"י אומר מי שהיו ידיו צבועות לא ישא את כפיו: תנא אם רוב אנשי העיר מלאכתן בכך מותר: **מתני'** האומר איני עובר לפני התיבה בצבועין אף בלבנים לא יעבור בסנדל איני עובר אף יחף לא יעבור העושה תפלתו עגולה סכנה ואין בה מצוה נתנה על מצחו או על פס ידו הרי זו דרך המינות ציפן זהב ונתנה על בית אונקלי שלו ה"ז דרך החיצונים: **גמ'** מ"ט חיישינן שמא מינות נזרקה בו: העושה תפלתו עגולה סכנה ואין בה מצוה: לימא תנינא להא דתנו רבנן תפלין מרובעות הלכה למשה מסיני ואמר רבא בתפרן ובאלכסונן אמר רב פפא מתניתין דעבידא כי אמגוזא: **מתני'** האומר

יברכוך

רש"י

דהכא איגלויי ליכא משום כבוד ליכא: **קטן פוחח מהו שיקרא בתורה.** גדול פוחח הוא דאסור משום ולא יראה בך ערות דבר (דברים כג) אבל קטן אינו מוזהר או דלמא לא פליג מתני' בין קטן לגדול: **לדרוש במרכבה.** דיחזקאל: **פחחים.** גומות: **מתני' כהן שיש בידיו מומין.** לפי שהעם מסתכלין בו ואמרינן במסכת חגיגה (דף טז.) המסתכל בכהנים בשעה שנושאין את כפיהן עיניו כהות לפי שהשכינה שורה על ידיהן (ח): **גמ' בוהקניות.** לנטיי"ש בלע"ז: **עקומות.** כפופות: **עקושות.** לצידיהן: **חיפני ובישני.** כהן שהוא מאנשי חיפה ומאנשי בית שאן מגמגמין בלשונן הן: **מפני שקורין לאלפין עיינין ולעיינין אלפין.** ואם היו עושין ברכת כהנים היו אומרים יאר יער ה' פניו ולשון קללה הוא כי יש פנים שיתפרשו לשון כעס כמו פני ילכו (שמות לג) את פני (ויקרא כ) ומתרגמינן ית רוגזי ומעי"ן עושין אלפי"ן ופוגמין תפלתן. ודאמרינן (ברכות לב.) דבי ר"א קורין לאלפין עיינין ולעיינין אלפין ההוא בדרשה: (ט) **פניו ידיו ורגליו.** הנושא את כפיו חולץ מנעליו כדתניא (סוטה דף מ.) ואם יש בו מום יסתכלו בו ומתוך כך רואין את ידיו: **דעבי קלך.** ותניא בהכל שוחטין (חולין דף כד.) בשילה ובבית עולמים הלוים נפסלין בקול: **אלא וחכיתי לה'.** מקרא זה בספר ישעיה: **לא נמצאת מחרף ומגדף.** שהיה קורא לחיתי"ן היהי"ן נראה כאומר והכיתי: **זבלגן.** עיניו זולפות דמעה: **לא ישא את כפיו.** לפי שמסתכלין בו: **דש בעירו הוה.** כבר היו רגילין אנשי עירו ולא היו מסתכלין בו עוד. דש לשון (ב) מרגיל כמו כיון דדש דש (גיטין דף מ:): (י) **סטים.** קרו"ג: **מתני' אף בלבנים לא יעבור.** טעמא מפרש בגמ': **העושה תפלתו עגולה.** תפילין שבראשו עגולה כבילה וכאגוז: **סכנה.** שלא תכנס בראשו: **ואין בה מצוה.** דמרובעות בעינן: **נתנה על מצחו.** של ראש ושל יד על פס ידו: **הרי זו דרך המינות.** שמבזין מדרש חכמים והולכין אחר המשמע כמשמען בין עיניך ממש ועל ידך ממש ורבותינו דרשו במנחות (דף לז:) בגזירה שוה בין עיניך (כ) זה קדקד מקום שמוחו של תינוק רופס ועל ידך (ל) גובה היד קיבורת בראש הזרוע שתהא שימה כנגד הלב: **על בית אונקלי.** על בית יד לבושו מבחוץ: **הרי זה דרך חיצונים.** בני אדם ההולכים אחרי דעתם חוץ מדעת חכמים דבעינן לך לאות (מ) ולא לאחרים לאות (שם): **ציפן זהב.** נמי כתיב למען תהיה תורת ה' בפיך (שמות יג) שיהא הכל מבהמה טהורה: **גמ' שמא מינות נזרקה בו.** המינין עובדי ע"ז (נ) מקפידין בכך: **בתפרן ובאלכסונן.** כשהוא תופר בית מושבן צריך ליזהר שלא יקלקל ריבוען במשיכת חוט התפירה וצריך שיהא להן אלכסון כהלכתו (ג) במרובע שתהא אצבע ברוחב ובאורך שיהא אצבע ושני חומשין באלכסון: **כי אמגוזא.** עגולות כאגוז אבל עגולה כבילה (ס) וכעדשה שפיר דמי ולא תקייעא לברייתא ממתניתין:

מתני'

תוספות

כשאתה מגיע אצל וחכיתי לה'. קשה כיון שלא היה יכול לומר חי"ת א"כ היאך הורידו רבי לפני התיבה כשגזר תענית כדאי' בהשוכר את הפועלים (ב"מ דף פה:) והא אין מורידין לא מאנשי חיפה ולא מאנשי בית שאן לפי שקורין לאלפין עיינין ולעיינין אלפין וי"ל דכשהיה מתכוין לקרות החי"ת קורא אותה שפיר ע"י טורח אבל לא היה בקל ולפי שאמר ליה אליהו שעל ידו תמהר הגאולה לפיכך הורידו (ט): **אם** היה דש בעירו מותר. ואפילו במומין שבידו כדאמר בירושלמי בההוא כהן דהוו ידיה עקישי אתא לקמיה דרבי נפתלי אמר ליה כיון שאתה דש בעירך מותר: **סכנה** ואין בה מצוה. פר"ת בשעת הסכנה יכול להסתכן כהן ולא תגין עליו המצוה ולא יעשה לו נס כמו לאלישע בעל הכנפים (שבת דף מט.): **בתפרן.** כשהוא תופר בית מושבם צריך ליזהר שלא ימשוך חוט התפירה יותר מדאי ויתקלקל הריבוע ור"ת פירש דצריך שיהא התפר עצמו מרובע:

יברכוך

עין משפט נר מצוה

סז א מיי' פט"ו מהל' תפלה הלכה ג סמג עשין ג טוש"ע א"ח סי' קכח סעיף ל:
סח ב מיי' שם טוש"ע שם סעיף לב:
סט ג ד מיי' שם טוש"ע שם סעיף ל:
ע ה מיי' שם הלכה א טוש"ע שם סעיף לג:
עא ו מיי' פ"ח שם הלכה יג טוש"ע א"ח סי' נג סעיף יב:
עב ז ח מיי' פט"ו שם הלכה ג טוש"ע א"ח סי' קכח סעיף ל:
עג ט מיי' שם טוש"ע שם סעיף לב:
עד י מיי' פ"ט שם הלכה ה טוש"ע א"ח סי' נג סעיף יח:
עה כ מיי' פ"ד מהל' תפילין הלכה ג:
עו ל מיי' פ"ג שם הלכה טו טוש"ע א"ח סי' לג סעיף מח:
עז מ מיי' שם הלכה א טוש"ע שם סעיף לט:

◆

רבינו חננאל

ראי לאו הכי אתו אביו או רבו לאינצויי. [פיסקא] קטן קורא בתורה ומתרגם. פוחח פורס על שמע שיקרא יוצר אור שתים לפניה ואחת לאחריה ומתרגם, אבל פוחח אינו קורא בתורה ואינו עובר לפני התיבה להתפלל י"ח ברכות בציבור ואינו ושא את כפיו משום בוד ציבור. פירוש פוחח, לבוש בגד קרוע ואין בגדיו כתי ידים אלא דיו כמו ערומות. כמה מתרגמינן [כאשר הלך בדי ישעיהו ערום ויחף לש שנים] כמה דמהלך בדי ישעיהו פחח ויחף לת שנין. ירושלמי סוף ושקין מת לו מת קורע, ת לו מת אחר מרחיק לש אצבעות וקורע, למו מלפניו מתחיל לאחריו, שלמו מלמעלה תחיל מלמטה, שלמו לו ואלו ר' חייא בר דא דכן יפו אמר נעשה פוחח. [פיסקא] סומא רס על שמע ומתרגם. יהודה אומר כל שלא אה [מאורות] מימיו לא פרוס את שמע. כלומר א יברך ברוך אתה ה' צר המאורות, שלא נהנה מצא מוציא שם שמים בטלה. תניא אמרו לו לר' ודה והלא הרבה צפו רכבה ולא ראו אותה יהם כך הסומא. ודחי ם במרכבה באובנתא יבא [תליא] מלתא. ראייתי קל[ה] דל]א בעינן לם חלום ואף על פי הוא ער. הכא [לענין] יכה בהנאה תליא מילתא סומא אין לו הנאה בכך. בנן אית ליה לסומא

[נאה] באור וכדר' יוסי דאמר כל ימי הייתי מצטער על מה שכתוב כאשר ימשש העור באפלה, וכי מה אכפת לעור בין אפילה לאורה וכו'. והילכתא [כרבנן] סומא פורס על שמע. [כהן שיש בידיו מומין לא ישא וכו'. תנא ב פניו ידיו ורגליו. בוהקיות לא ישא את כפיו, וכן אם היו עקומות או עקושות לא ישא את כפיו. חיפני ובישני לא ישא את כפיו. תניא נמי הכי אין מורידין לפני התיבה לא אנשי חיפה ולא אנשי בית שאן ולא אנשי טבעונין מפני שקורין לעינין אלפין [ולאלפין עינין]. אמר ליה ר' חייה לר' שמעון בירבי אלמלא לוי אתה פסול אתה מן הדוכן [illegible] לא נמצאת מחרף ומגדף. ר' שמעון ברבי הוה קליה עבי ואמר לו ר' חייא שלא היה יכול לקרות חי"ת אלא ה"א [illegible] לשון הכאה ונמצא מחרף ומגדף. תניא זבלגן לא ישא את כפיו ואם היה דש בעירו מותר. פי' דש בעירו, ידוע [illegible] א את כפיו מפני שהעם מסתכלין בו. תניא אם היו רוב אנשי אותה העיר מלאכתן בכך, מותר. **תוספתא** בית [illegible] גדול, אבל אינו כבוד לגדול שיתרגם על ידי קטן, שנא' ואהרן אחיך יהיה נביאך. ראש הכנסת או חזן הכנס[illegible] זקנים יושבים, פניהם כלפי העם ואחוריהן כלפי הקדש, וכשמניחים התיבה פניה כלפי העם ואחוריה כלפי [illegible] רש, שנא' ותקהל העדה אל פתח אהל מועד. אין פותחין פתח בית הכנסת אלא למזרח שכן ההיכל למזרח [illegible]

[illegible]

מסורת הש"ס

א) [תוספ' פ"ג], ב) [פירוש בהגהת הלב ועי' תוס' ע"ז כח: ד"ה שורייקא דעינא ולדעת רש"י אגנא דליבא הן טרפשי הלב], ג) [גי' הס"מ ורמב"ם ורא"ש אקטים ופולה ורי"ף אסטים וקולה], ד) [צ"ל וכישני], ה) [ברכות לב.], ו) [צ"ל ליפה יעב"ן], ז) מנחות לה. [ע"ש שבת כח:], ח) [ועמ"ש תוס' בחגיגה טז. ד"ה בכהנים וכו' לדעות פרש"י דהכא והפליטו הטעם ע"פ הירושלמי משום היסח הדעת ע"ש], ט) [דיבור זה שייך קודם ד"ה בוהקניות], י) [שייך לעיל במשנה], כ) [דברים יז], ל) [שם], מ) [שמות יג], נ) כת"י: כותרים תלמידי ישו הנוצרי, ס) [עי' רש"י], ע) [עי' תוס' ב"מ שתירצו באופן אחר].

◆

תורה אור השלם

1. וְהָיִיתָ מְמַשֵּׁשׁ בַּצָּהֳרַיִם כַּאֲשֶׁר יְמַשֵּׁשׁ הָעִוֵּר בָּאֲפֵלָה וְלֹא תַצְלִיחַ אֶת דְּרָכֶיךָ וְהָיִיתָ אַךְ עָשׁוּק וְגָזוּל כָּל הַיָּמִים וְאֵין מוֹשִׁיעַ: דברים כח כט

2. וְחִכִּיתִי לַיְיָ הַמַּסְתִּיר פָּנָיו מִבֵּית יַעֲקֹב וְקִוֵּיתִי לוֹ: ישעיהו ח יז

◆

גליון הש"ס

גמ' משום כבוד צבור. לעיל דף כג ע"א יומא דף ע ע"א גיטין דף ס ע"א סוטה דף לט ע"ב: שם אלמלי. עי' לעיל דף כח ע"א תוס' ד"ה אלמלא: מתני' ציפן זהב. סנהדרין דף מח ע"ב:

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' (תנא מומין שאמרו בפניו ידיו ורגלין) תא"מ ונ"ב הרא"ש והטור לא גרסי הך ברייתא ורב אלפס גרס לה ועי' בטור א"ח סי' קכח: (ב) רש"י ד"ה דש בעירו וכו' לשון רגיל כמו: (ג) ד"ה בתפרן וכו' אלכסון כהלכתו שתהא מרובע אצבע:

◆

לעזי רש"י

לונטיי"ש [לינטילושי"ש]. מכוסה נמשים. קרו"ג. חריע.

◆

מוסף רש"י

תפילין מרובעות. הבתים מרובעים (מנחות לה.). בתפרן. בתפירתן, ישמור את ריבוען, שלא ימשוך חוטי התפירה יותר מדי שלא יכולו ויקלקל את ריבוען [illegible] ובאלכסונן. [illegible]

א) מלשון רבינו משמע [illegible]